

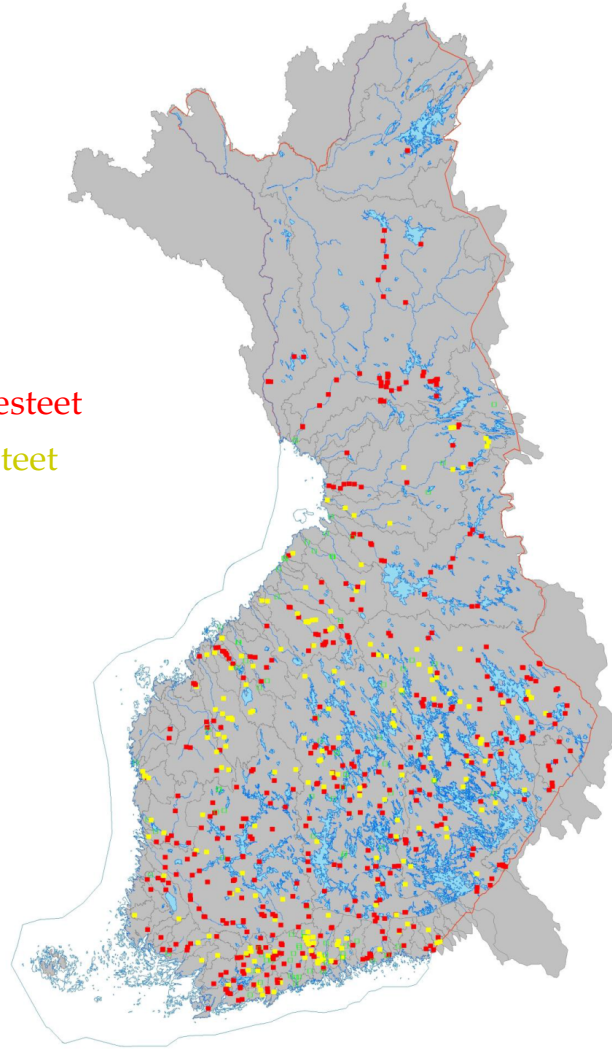
Vesilainsäädännön merkitys kalatien rakentamiselle

Kalatieseminaari, EKOenergia ja SLL, 6.10.2017 Helsinki

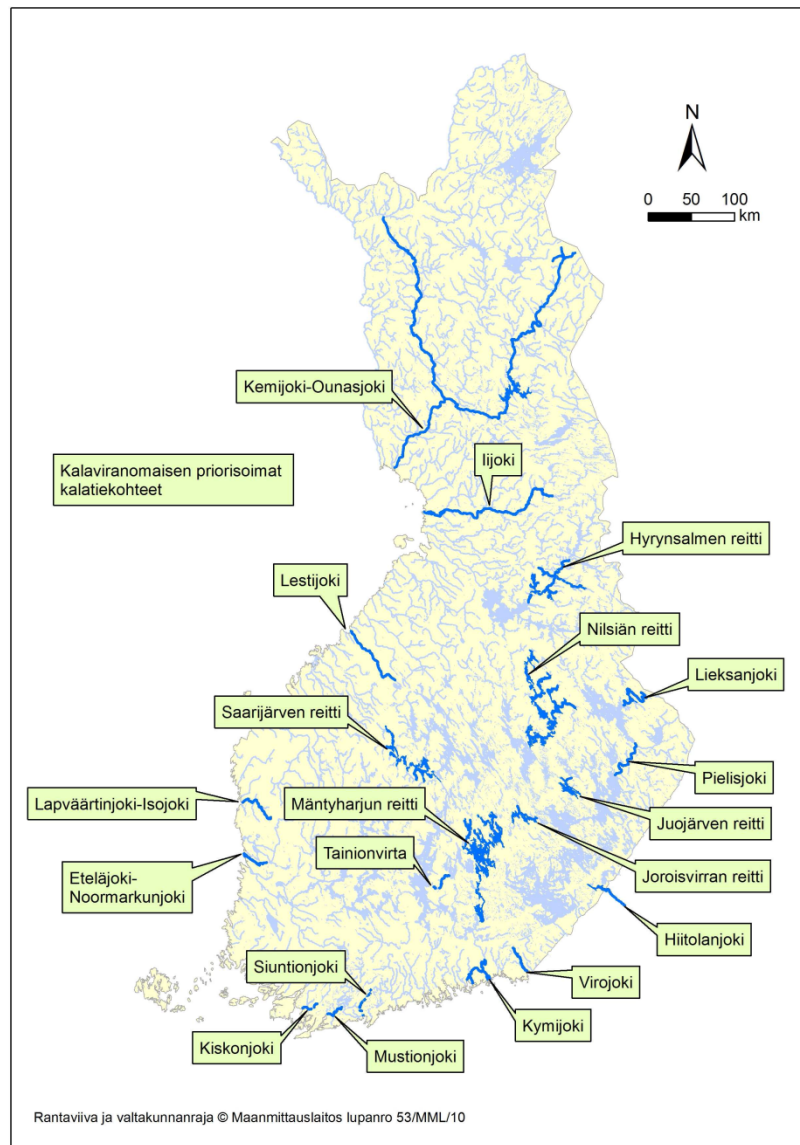
Antti Belinskij, Itä-Suomen yliopisto / SYKE

- Täydelliset vaellusesteet
- Osittaiset vaellusesteet
- Kalatiet

Lähde: SYKE

Sisältö

- **Oikeudellinen nykytila**

- Kansallinen oikeus ja EU-oikeus
- Uudet vesiluvat
- Vanhojen kalatalousmääräysten muuttaminen
- Uusien kalatalousmääräysten lisääminen
- Vesienhoidon ympäristötavoitteiden merkitys

- **Kansallisen lainsäädännön muutostarpeet ja -mahdollisuudet**

- Oikeudellinen näkökulma

Nykytila: uudet vesiluvat

- Uudet ja vanhat vesiluvat
 - Vesivoimalaitoksen saneeraus
- Uusien vesilupien kalatalousmääräykset
 - Haittojen minimointi (VL 2:7)
 - Kalatalousvelvoite tai maksu (VL 3:14, YSL 57 §)
 - Ei kohtuuttomia kustannuksia
 - Muuttaminen: olosuhteiden muutos tai kalataloudellinen epätarkoituksenmukaisuus (VL 3:22)
 - Kalatiestrategia (VnP 2012): Vaelluskalojen luonnollinen lisääntyminen

Sierilän tapaus KHO 2017:87

- Vaasan hallinto-oikeus ja korkein hallinto-oikeus hylkäsivät vaatimukset kalatien rakentamisesta
 - Kemijoen neljä aikaisempaa voimalaitospatoa estivät virtakutuisten kalojen nousemisen merestä Sierilän alapuolelle
 - Voimalaitoksen rakenteiden suunnittelussa tuli varautua kalatien rakentamiseen ja tarvetta tähän oli arvioitava kymmenen vuoden kuluessa voimalaitoksen käyttöön ottamisesta
- Kalakannan hoitoa varten kalatalousmaksu ja kalanpoikasten istutusvelvoite

Nykytila: vanhat kalatalousmääräykset

- Vanhojen vesilupien kalatalousmääräysten muuttaminen
 - Kalatalousvelvoitetta tai kalatalousmaksua voidaan muuttaa, jos tarpeellista yleisen tai tärkeän yksityisen edun kannalta (VL 19:10)
 - 👉 Olosuhteiden olennainen muutos tai kalataloudellinen epätarkoituksenmukaisuus (VL 3:22)
- KHO 2004:98
 - Yhtiöiden A ja B epätarkoituksenmukaisiksi osoittautuneet kalateiden rakentamisvelvoitteet voitiin muuttaa kalatalousmaksuiksi
 - Yhtiön C kalatalousmaksu voitiin muuttaa rahamäärältään suuremmaksi olosuhteiden muuttumisen johdosta
 - Kalastoa koskevan tiedon lisääntyminen, vesien tilan parantuminen

Nykytila: kalatalousmääräysten lisääminen

- Uusien kalatalousmääräysten lisääminen vanhoihin lupiin
 - Ennakoimattomat tai olosuhteiden muutoksen vuoksi aiheutuvat haitalliset vaikutukset (VL 19:5 → VL 3:21)
 - Ei saa sanottavasti vähentää hankkeesta saatavaa hyötyä
 - Muutoksen hakijan korvattava muut kuin vähäiset edunmenetykset
- KHO 4.4.2013 t. 1160
 - Kalatalousvelvoitteiden muuttamista ja tarkistamista koskevien säännösten perusteella ei voida määrätä kokonaan uudesta velvoitteesta

Nykytila: vesienhoidon ympäristötavoitteet

- Vesienhoidon ympäristötavoitteet (VMJL 21 ja 22 §)
 - Vesimuodostumien tila ei heikkene, saavutetaan hyvä tila tai hyvä saavutettavissa oleva ekologinen tila
 - Suojelu, parantaminen ja ennallistaminen
- Vesien tilan luokittelu ja vaelluskalat (VPD, liite V)
 - Joet: kalaston koostumus ym. + virtauksen määrä ja dynamiikka
 - Voimakkaasti muutetut vesimuodostumat: lieventäviä toimenpiteitä kohti parasta toteutettavissa olevaa ekologista jatkumoa, virtaamaan riittävyden arviointi biologisten kriteerien kautta

Nykytila: vesienhoidon ympäristötavoitteet

- Weser-joen tapaus (EUTI C-461/13)
 - Vesienhoidon ympäristötavoitteet oikeudellisesti sitovia
 - Tulee hylätä lupa hankkeelta, joka vaarantaa ympäristötavoitteet
- Schwarze Sulmin tapaus (EUTI C-346/14)
 - Uusi vesivoimahanke saattoi täyttää vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeamisen edellytykset
 - Rakentamisen yhteydessä toimenpiteet kalojen vaellusesteiden rajoittamiseksi ja tarvittaessa vaelluksen muuksi tukemiseksi
- Pintaveden patoamisen ennakoivalvontatoimenpiteiden sekä lupien tarkistaminen (VPD 11 art.)

Lainsäädännön muutostarpeet ja -mahdollisuudet

- Toimintaympäristön muutokset ja oikeus
- Kalatalousmääräysten lisääminen vanhoihin vesilupiin
 - Vesienhoidon ympäristötavoitteet ja yhdenvertainen kohtelu
 - Kalatalousmääräysten muuttamisen (VL 3:22) soveltamisalan laaventaminen
- Uusien vesilupien kalatalousmääräykset ja vanhojen vesilupien kalatalousmääräysten muuttaminen
 - Mahdollisuus kompensointiin
 - Maksupohja ja kalataloudellisten toimenpiteiden priorisointi

Lähikuukausina ilmestyvät julkaisut

- KalaVirta-hankkeen VN TEAS -raportti
 - Koljonen ym.: Vaelluskalojen elvyttäminen – ympäristövirtaama ja muut ratkaisut
- Ympäristöpolitiikan ja oikeuden vuosikirja 2017
 - Belinskij & Soininen: Vaelluskalakantojen oikeudellinen elvyttäminen ja vesivoima

Kiitos!

uef.fi